

4 SUUNNITELMA

Suunnittelun tavoitteet

Nekalanrannan yleissuunnittelun käynnistäminen on liittynyt tahtoon parantaa viheralueen nykytilaa. Suunnittelun tavoitteiksi määriteltiin työn alussa luoda houkutteleva ja vetovoimainen identiteetti puistolle vahvistaen alueen luontopainotteisuutta. Suunnittelun lähtökohtina ovat olleet alueen luontoarvot sekä toiminnallisten alueiden kehittäminen. Toimintoja kehitetään luontolähtökohdista eri käyttäjäryhmiä ajatellen.

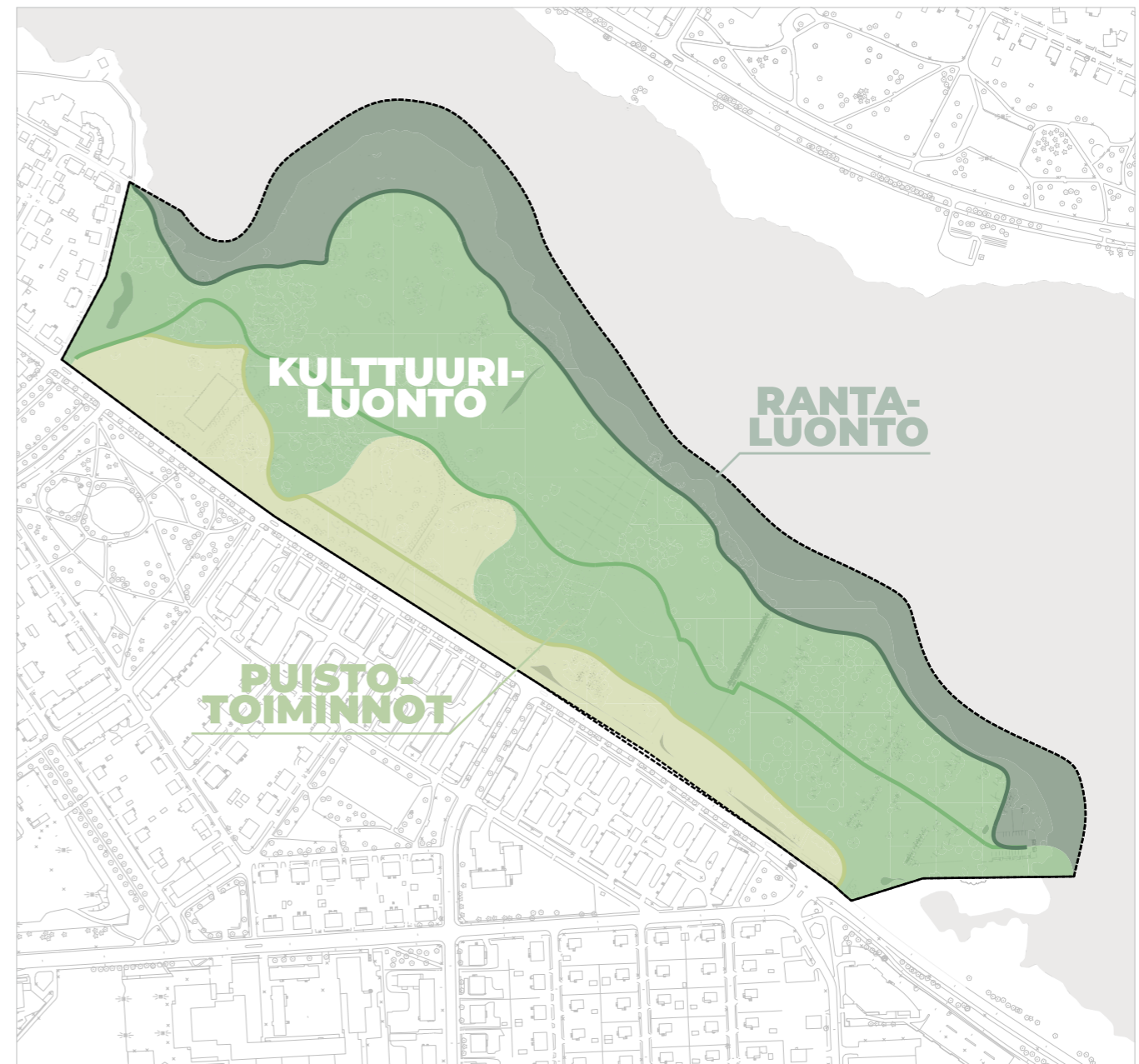
Alueelle suunnitellaan uusi laaja leikkipaikka. Varsinaisia pelikenttiä alueelle ei sijoiteta, vaan tavoitteena ovat monipuolisesti käytettävät oleskelunurmet. Lisäksi alueella säilytetään viljelymahdollisuus. Tärkeänä suunnittelutehtävänä on pidetty lisäksi lidesjärveä kiertävän kevyenliikenteen reitin sovittamista puiston sisällä sekä yhteydet muuhun kaupunkiin.

Suunnittelun tavoitteena on ollut säilyttää alueen puustoinen kehys, mutta uudistaa kulu- nutta maastoa ja kasvillisuutta tarpeellisilta ja välttämättömiltä osin.

Luontoselvitysten ja arvioiden myötä tärkeäksi lähtökohdaksi nousi suunnittelun aikana erityisesti rantavyöhykkeen luontoarvojen säilyttäminen. Myös muut luontoarvot on otettu huomioon toimintojen määrittelyssä ja sijoittelussa.

Nekalanrannan monia alueita on tarkoitus kunnostaa ja muuttaa Nekalanrannan yleissuunnitelman ratkaisusta huolimatta. Näitä toimia ovat ainakin kaupungin varikkotoimintojen siirtäminen toisaalle, vanhan huoltorakennuksen purku ja haitallisten vieraslajien perusteellinen poistaminen.

Koska puiston suunnittelun yhtenä lähtökoh- tana on ollut säilyttää viheralueen nykytilaa, on uusien toimintojen sijoittelussa pyritty hyödyntämään ensisijaisesti edellä mainitut, joka tapauksessa muuttuvat alueet.

Kuva 22. Suunnittelualue on jaoteltu erityyppisiin vyöhykkeisiin luontolähtökohdista.

Kuva 23. Nekalanrannan muuttuvat alueet.

 Puiston suunnittelusta riippumattomat muutokset

- vanhan kaatopaikan maisemointi
- poistetun huoltorakennuksen alueen kehitys
- varikkoalueen poistuminen

 Toiminnalliset muutokset 1,5 ha

- lintutorni
- leikki- ja toiminta-alue
- uudet käytävähteydet

 Säilyvä toiminto tai alue, jota kunnostetaan 8,1 ha

- nykyiset reitit
- vanha taimisto
- viljelypalstojen reunat
- p-alue
- kukkiva puusto reuna-alueineen
- huoltopiha

 Säilyvä alue 8,0 ha

Konsepti ja suunnitelman reunaehdot

Suunnitelma-alueen lähtökohtien, nykytilan analyysin sekä suunnittelutavotteiden pohjalta luotiin alkuvaiheessa oheinen konseptikaavio. Konsepti osoittaa toimintojen likimääräisen sijoittumisen ja laajuuden, reitistön ja sen hierarkian sekä tilalliset lähtökohdat mm. avoimena pidettävien näkymien muodossa.

Varsinaisissa suunnitelmaratkaisuissa konseptin lähtökohtia on joltain osin tarkennettu yleissuunnitelman tarkistettujen reunaehtojen mukaan. Reunaehdot on esitetty kootusti kuvassa 33.

Suunnitelman konsepti
kuva 24. ja ideakuvat 25-31.

Kuva 32. Yleissuunnittelun pohjana olevat reunaehdot. Karttaesityksen pohjalla vuoden 2022 ilmakuva.

IIDESJÄRVEN LUONNONSUOJELUALUE

Iidesjärvi on Tampereen luonnonsuojeluohjelman kohde ja valmisteilla luonnonsuojelulain 47 §:n mukaisesti rauhoitettavaksi. Se on luokiteltu valtakunnallisesti arvokkaaksi kohteeksi ja se kuuluu valtakunnalliseen lintuvesien suojeluohjelmaan. Valmisteilla oleva luonnonsuojelualue koskee Iidesjärveä ja sen ranta-alueita. Luonnonsuojelualueen valmistelu on vielä kesken, mutta työn tavoitteet on jo otettu huomioon puiston suunnittelussa. Merkintä ei koske koko Iidesjärvenpuistoa, ainoastaan rantavyöhykettä, jossa esiintyy mm. EU-direktiivilajit viitasammakko ja täplälampikorento. Luonnonsuojelualueen rajaus ei vahvistu kaavatyössä.

DIREKTIIVILAJIT

TLK Rantavyöhykkeellä, joka on osa luonnonsuojelualueeksi valmisteltavaa aluetta, esiintyvät muun muassa EU-direktiivilajit viitasammakko (VS) ja täplälampikorento (TLK). (Ramboll, 2021)

LIITO-ORAVAHAVAINNOT

Iidesjärven eteläpuolella on liito-oravalle soveltuvaa elinympäristöä. Uusimmassa selvityksessä ei havaittu liito-oravan lisääntymis- tai levähdyspaikkoja. Selvitysalueelta havaittiin kolme papanapuuta. (Sitowise, 2024) Liito-oravan ydinalue on merkitty karttaan katkoviivalla. Kartalla on tuoreimman selvityksen lisäksi myös Laji.fi kerätyt havainnot.

ARVOKAS LINNUSTOALUE

Järvi rantoineen on maakunnallisesti arvokas lintualue. Puiston maa-alueella merkittävimmät luontoarvot ovat erityisen tärkeitä lintukohteet. Puiston luoteisosassa on linnustollisesti arvokas metsikkö, jossa on tavattu uhanalaista, suojeltavaa valkoselkätikkää, sekä useana vuotena myös pikkutikkää. Kaatopaikan kaakkoispuolinen rantavyöhyke sekä vanhan taimiston alue on tunnistettu naurulokkien kolonia-alueiksi. Vanhan taimiston alue on erityisen tärkeä muuton aikainen alue. (Ramboll, 2021)

ARVOKAS HYÖNTEISALUE

Puiston keskiosasta löytyy pienialaisia kohteita, jotka on määritelty erittäin arvokkaiksi hyönteiskohteiksi. Uhanalaista mäkihililkoita ei puistossa ole esiintynyt. (Ramboll, 2021)

ARVOKAS LEPAKKOALUE

Järvi rantoineen on arvokas lepakkoalue. Lepakkoalue ulottuu myös puiston maaosiin. (Ramboll, 2021)

VANHAN KAAKTOPAIKAN ALUE

Iidesjärvenpuiston alueella sijainnut Nekalan kaatopaikka oli käytössä vuosina 1929-1958. Viimeisin pilaantuneisuuden ja puhdistustarpeen arviointi tehtiin vuonna 2025.

PIMA Entisen Nekalan kaatopaikan alueella ja sen ympäristössä on havaittu pilaantuneita maa-aineksia ja öljyjistä maata.

ÖJ Vuonna 2025 tehdyn riskiarvion perusteella haitta-aineiden kulkeutumisen riski ja terveysriskit arvioitiin nykytilassa vähäisiksi ja epätodennäköisiksi. Kaatopaikan alue jää pääasiassa ennalleen. Kaatopaikan alueella tulee jatkossa huomioida maaperän haitta-aineisuus ja jätteisyys. (Ely 2025)

KASVILLISUUS

Kasvistollisesti puistossa ei esiinny uhanalaisia lajeja tai kasvillisuustyyppejä. Alueen kasvillisuus- ja luontotyyppiselvityksessä (Sitowise, 2020) on nostettu avoimet niitty-ympäristöt ja Iidesjärven luontaisen rantakasvillisuuden vyöhykkeet huomionarvoisiksi kohteiksi. Iidesjärvenpuiston monimuotoisuusarvion (Ramboll, 2021) mukaan puiston nykytilan 25:stä eri elinympäristöstä rantaelinympäristöt sekä yksi metsäkuvio saivat monimuotoisuuden laatuarvosanakseen hyvää (good), muut elinympäristöistä olivat laadultaan keskinkertaisia (moderate) tai heikkoja (poor).

VIERASLAJIT

Luontoarvoja uhkaa nykytilanteessa runsas vieraslajien määrä. Koko Iidesjärven alueen kasvillisuudessa on huomattavasti leviämään päässeitä haitallisia vieraslajeja, enimmäkseen ruohovartisia kasveja. Iidesjärvenpuiston merkittävimmät vieraslajiesiintymät löytyvät vanhan kaatopaikan alueelta, jossa erityisesti jättipalsami muodostaa monin paikoin laajoja kasvustoja. (Ramboll, 2021)

POISTUVAT TOIMINNOT

Alueella tapahtuvia lähitulevaisuuden muutoksia ovat vieraslajien poisto, kaupungin varikkotoimintojen siirtäminen toisaalle sekä puretu huoltorakennuksen alueen kehittäminen.

Nämä toimet tehdään yleissuunnitelmasta huolimatta. Koska puiston suunnittelun yhtenä lähtökohdana on ollut säilyttää viheralueen nykytilaa, on uusien toimintojen sijoittelussa pyritty hyödyntämään ensisijaisesti näitä alueita, jotka joka tapauksessa muuttuvat.

NEKALANRANTA

YLEISSUUNNITELMAN
REUNA-EHDOT
1:2000 (A2)

maisema-arkkitehtitoimisto
NÄKYMÄ oy
Meehelininkatu 34 B, 00260 Helsinki, p. 09-522 717 27

200 m

Yleissuunnitelma

Nekalanrannan yleissuunnitelma muotoutuu nykyisen tilallisuuden, reitistön, kasvillisuuden ja oleskelupaikkojen ympärille. Nykytilan luomat raamit ovat toimineet runkona puiston kehittämiselle. Kehityskohteet on tunnistettu suunnittelun aikana ja niiden toimenpiteet on esitelty tässä osiossa.

Osiassa esitellään ensin koko yleissuunnitelmaa koskevat periaateratkaisut reitistön, valaistuksen, kasvillisuuden ja oleskelupaikkojen osalta. Periaatteet koskevat koko puistoa; ne ovat teemoja jotka toistuvat läpi puiston.

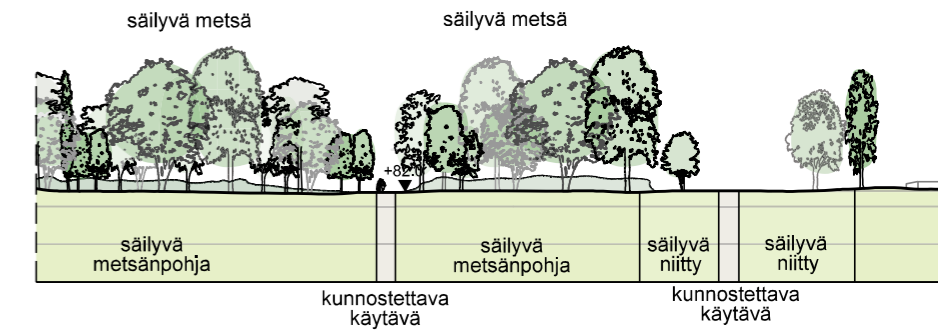
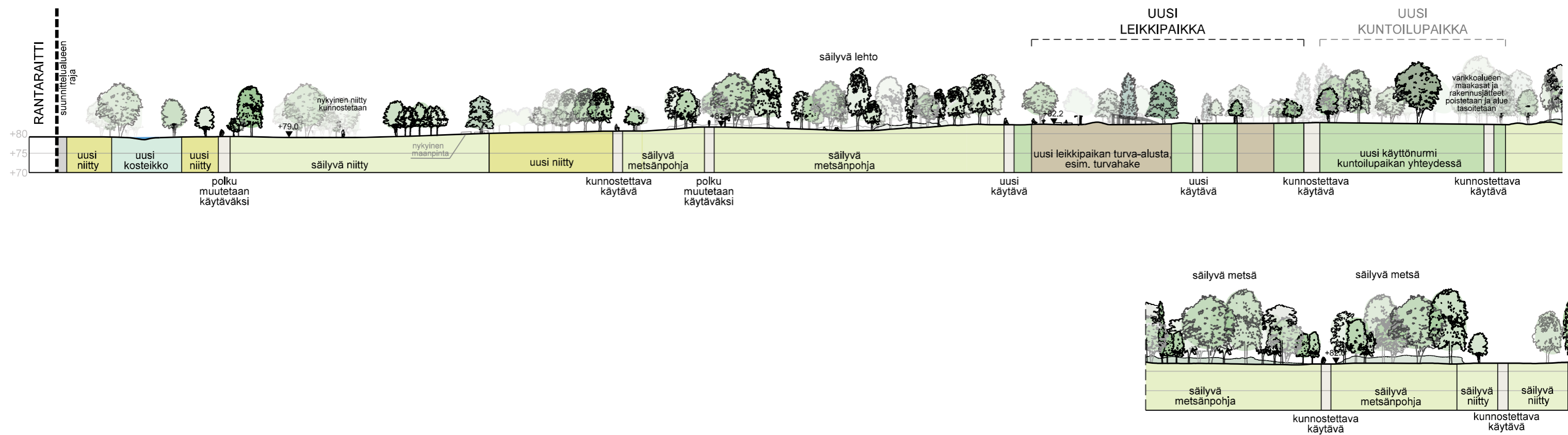
Periaateratkaisujen jälkeen raportissa esitellään yleissuunnitelma tarkemmassa mittakaavassa osa-aluekohtaisesti.

Yleissuunnitelman osa-alue suunnitelmat toimivat lähtökohtana puiston tarkemmalle toteutus- ja hoitosuunnittelulle.

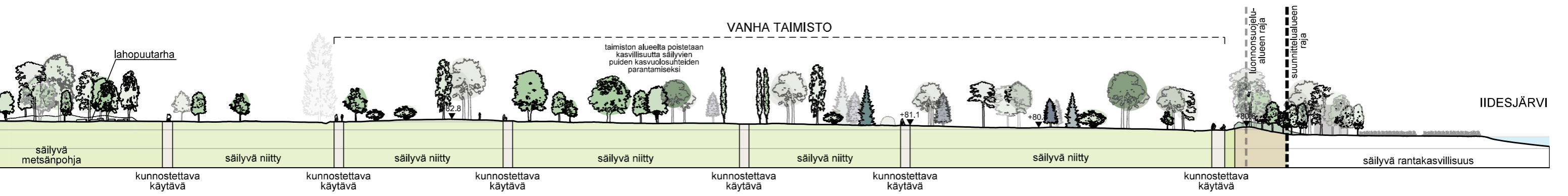
Kuva 34. Nekalanrannan alustavat kunnossapitoluokat.

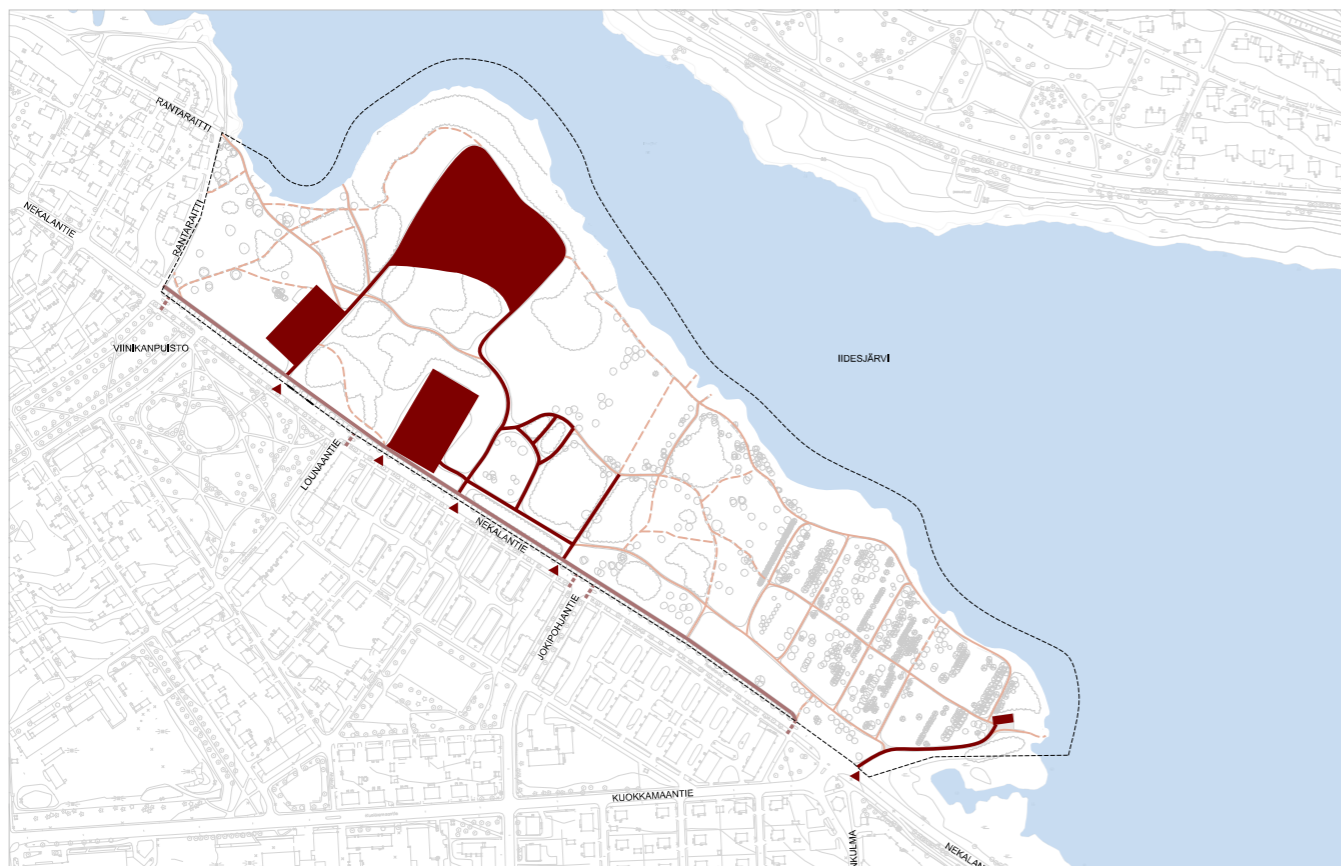
	R2 Toimintaviheralue	1,3 ha
	R4 Suoja- ja vaihettumisviheralue	0,7 ha
	A2 Käyttöniitty	2,9 ha
	A3 Maisemaniitty	6,8 ha
	A5 Maisemapelto	0,6 ha
	M2 Lähimetsä	3,8 ha
	S1 Suojelualueet	1,4 ha

Kuva 35. Pituusleikkaus A-A koko puistosta kahteen osioon jaettuna. Ylempi osio kuvaa väliä Rantaraitti - toiminta-alue. Alempi osio kuvaa väliä toiminta-alueelta matonpesupaikalle.

Kuvat 36.-37. Nykytilan (yllä) ja suunnitelman (alla) reitti-kaaviot.

- Ajotie / -alue
- Kevyen liikenteen pääkäytävä
- Kävelyn pääkäytävä
- Muu puistokäytävä
- - - Polku

Reitistön periaatteet

Nykytilanteessa koko puiston halki kulkevaa yhtenäistä ja sujuvaa reittiä ei ole, vaan reitistö on syntynyt eri aikakausina erilaisten toimintojen ja tarpeiden myötä. Yleissuunnitelmassa reitistön jatkuvuutta on tarkasteltu niin puiston sisällä kuin liittyen ympäröiviin alueisiin.

Puiston läpi johdetaan uusi pääreitti hyödyntäen osia nykyisestä käytävä- ja polkuverkostosta. Pääreitti yhdistää pääosan puiston toiminnoista ja osa-alueista toisiinsa. Pääreitlinjaus on sujuva ja se pyritään tekemään kokonaan esteettömänä ja riittävän leveänä niin jalankulku- kuin pyöräilykäyttöön. Uudet raitin leveys on 3 m. Uuden pääreitlin myötä kulkuvaihtoehdot puistossa monipuolistuvat. Pääreitlin lisäksi pitkittäisiä kulkuyhteyksiä ovat Nekalantien säilyvä jalkakäytävä ja rannan rantaraitti, jota kehitetään tarpeellisilta osin.

Pitkittäisten yhteyksien lisäksi reittiverkostoa täydennetään poikittaisilla yhteyksillä, jotka yhdistävät katualueen puistoon. Luontevimmat jalankulun sisäänkäyntialueet puistoon ovat lähellä kadun ylityskohtia, jotka on merkitty suojateilla. Puiston pääsisäänkäyntinä toimii jatkossa keskiosan toiminta-alue ja sen molemmin puolin tehtävät kulkuyhteydet. Suojatieltä leikkipaikan ohitse tehdään kokonaan uusi käytävä, jotta kulku puiston keski-osiin olisi luonteva. Leikki- ja kuntoilupaikkojen välistä ohjautuva käytävä toteutetaan 4 m levyisenä.

Pääosa puistokäytävistä tehdään 2,5 m levyisinä. Eniten käytetyt nykyiset polut perustetaan käytäviksi; herkimmillä alueilla polut perustetaan vain 1,5 m levyisinä, jotta ympäröivä luonto häiriintyy mahdollisimman vähän.

Jalankulun lisäksi puiston kulkuyhteyksiä on tarkasteltu myös ajotarpeiden mukaan. Nykytilanteeseen nähden ajotarpeet vähenevät huomattavasti toimintojen luonteen muuttuessa virkistysellisempään suuntaan. Sisäänkäyntialueen yhteyteen tehdään puistoa palveleva paikoitusalue. Lisäksi matonpesupaikan ja lintutornin yhteyteen tehdään pysäköintipaikat. Muuta ajoa puistoon ei jatkossa osoiteta.

RISTEYSALUEET

Käytävölinjausten sujuvuuden vuoksi osa käytävien risteyskohdista muodostuu monessa kohdassa huomattavan leveiksi. Leveän kivituhka-alueen sijaan risteyskohdat merkitään puistolle tunnusomaisin lahopuutarhoin.

Lahopuutarhat kuvastavat puiston suunnitteluperiaatteita; lähtökohtana ovat paikan luontaiset piirteet ja materiaalit, mutta niitä kehittämällä voidaan muodostaa entistä enemmän luonto- ja virkistysarvoja.

Lahopuutarhat tehdään eri kokoisina kunkin risteysalueen mukaan. Risteysalueilla huolehditaan myös riittävän leveistä kulkuväylistä lahopuutarhan ympärillä.

Kuvat 38.-40. Ideakuvia risteysalueiden lahopuutarhoista.

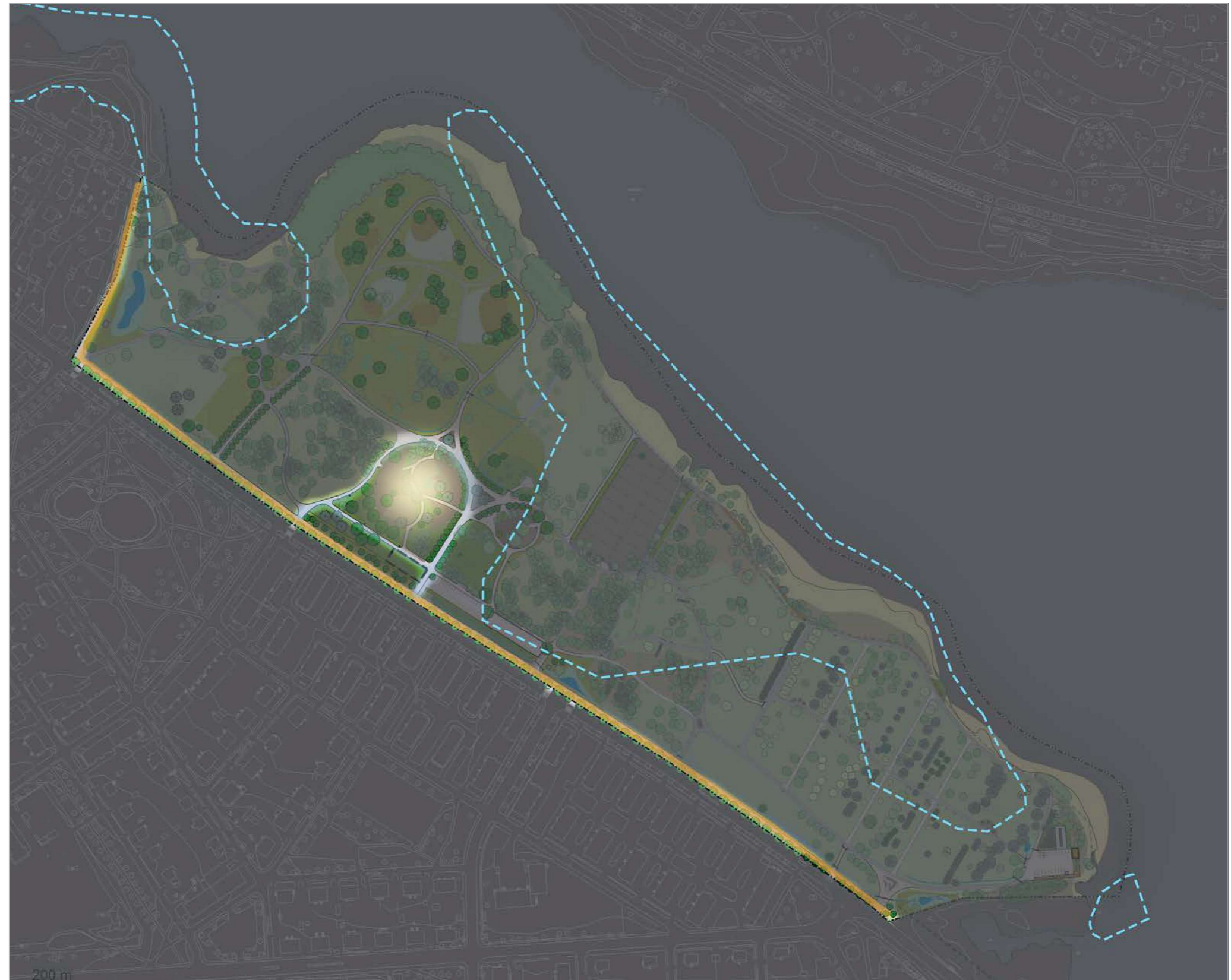

Valaistuksen periaatteet

Nekalanrannan valaistuksessa kiinnitetään huomiota luontoarvojen asettamiin rajoitteisiin. Vain puiston leikkipaikka valaistaan. Valaistuksessa erityisesti huomioitava luontoarvo ovat lepakkoalueet. Lepakkolajien kannalta tärkeää on säilyttää pimeitä alueita lepakkojen lisääntymis- ja levähdyspaikoilla, siirtymäreiteillä ja saalistusalueilla. Valaistuksessa noudatetaan kaupungin ekologisen valaistuksen toimintalinjoja ja leikkipaikan valaistus sammutetaan 22-06. Oheisessa kartassa on esitetty valaistava leikkipuisto ja sinne johtavat reitit.

Kuva 41. Nekalanrannan valaistuksen periaatteet.

- Katuvalaistus
- Käytävävalaistus, joka sammutettuna touko-syyskuun
- Toiminnallisen kohteen valaistus, joka sammutettuna touko-syyskuun
- Lepakkoalue

Kasvillisuuden periaatteet

Puiston yleissuunnitelmassa on kartoitettu nykyisen kasvillisuuden säilymismahdollisuudet, sekä kunnostus- ja uusimistarpeet perustuen lähtötietoihin sekä maastokäynteihin.

Tiivistyvässä kaupungissa kasvillisuuden merkitys korostuu. Kaupunkivihreällä voidaan parantaa pienilmastoa, sitoa ilman epäpuhtauksia, lisätä hyvinvointivaikutuksia ja parantaa viihtyisyyttä. Tavoitteena on säilyttää Nekalanrannan vihreä mosaiikkimainen ilme. Lisäksi huomioidaan luontoarvot sekä kasvillisuuden kerroksellisuus tulevaisuutta silmällä pitäen.

Puuston toimenpiteissä huomioidaan suunnittelun aikajänne tähdäten vuosikymmeniä eteenpäin. Puustoa säilytetään metsä-tyyppisissä elinympäristöissä ja puustoisilla niityillä. Ylitiheää taimiston puustoa harvennetaan, jotta voidaan taata jäljelle jääville yksilöille enemmän kasvutilaa ja elinvuosia. Puustoon on tarkoitus istuttaa uusia puita, jotta kun aikanaan puustoa joudutaan poistamaan iän ja kunnan puolesta, on tulevaisuuden maisema- ja puistopuita jo tulossa.

Uutena puustoisempana alueena voidaan pitää kunnostettavaa kaatopaikan aluetta, jonne istutetaan monilajisia, ja -kerroksellisia puuryhmiä tai pienialaisia metsiköitä. Niiden lajisto on koto-peräisiä kukkivia puita ja pensaita, kuten tuomia ja pihlajia. Niistä muodostuu monilajinen reuna-

vyöhyke, mikä tarjoaa suojaa ja ravintoa linnuille ja hyönteisille. Puuryhmät rajaavat avointa tilaa sekä muodostavat avoimen niittyalueen reunaan kerroksellisen puustoisin ilmeen.

Puuvartisen kasvillisuuden lisäksi kasvillisuuden suunnittelussa on kiinnitetty erityistä huomiota niittyverkostoon. Nekalanrannan alue on lähivuosisikymmenten aikana puustoutunut huomattavasti. Luontaista umpeen kasvua on suunnitelmassa pyritty välttämään, jotta puiston kasvillisuustyypit eivät yksipuolistu, vaan elinympäristöjä on jatkossa monipuolisesti.

Säilyvien ja avoimena pidettävien niittyjen lisäksi kunnostettaville alueille luodaan uusia niittybiotooppeja. Niittybiotooppeja suunnitellaan monipuolisiksi eri näkökohdista; puustoon suunnitellaan eri niittytyypeistä muodostuva kerroksellinen niittyvyöhyke, ruderaattialueita sekä kerroksellisia kumpareita erilaisista maa-aineksista ja lahoppuista. Erikoisniityt ja ruderaattialueet sijoitetaan kaatopaikan alueelle puuryhmien ja metsiköiden lomaan. Monipuoliset niityt ovat eliöille tärkeitä, mutta tuovat oman lisänsä myös luontoteemaiselle virkistyskäytölle.

Perustetulle niitylle istutetaan kukkivia, mettä tuottavia luonnonkasveja siten, että koko kasvukauden alueella kukkii jokin laji. Myös talvella kasveista on iloa talventörröttäjänä. Niityn sekaan sijoitetaan lahoppuuta, johon porataan

reikiä hyönteishotelleiksi eli pörräisten piilo-, pesä- ja talvehtimispaikoiksi. Paahteiseen paikkaan voidaan istuttaa metsäapilaa, joka edesauttaa uhanalaisen mäkihiilikoin esiintymistä.

Osalle niityistä istutetaan perhosia houkuttelevia suomalaisia kukkivia niittykasveja. Lajeissa suositaan monivuotisia mesi- ja ravintokasveja, jotka soveltuvat aurinkoiselle niitylle, kuten kaunokkeja, maksaruohoja, neilikoita, pieta-ryrttiä, päivänkakkaraa ja hiirenvirnaa. Niityt on myös ihmiskävijöitä ilahduttava kukkaniitty. Niityn reuna-alueille istutetaan lisäksi keväällä kukkivia sipulikasveja esim. krookuksia ja tulpapaaneja. Niitty varustetaan infotaululla.

Alueelle perustetaan lisäksi ruderaattialueita ja maakasoja, jotka toimivat muistumana vanhan kaatopaikan alueen kasvillisuuden valtaamasta miljööstä. Kumpareisille alueille istutetaan kerroksellista ruderaattikasvillisuutta sekä annetaan kasvillisuuden kylväytyä ja kehittyä itsestään. Kasojen muodostuksessa voidaan käyttää myös olevia maa-aineksia, mutta tällöin mitään jäänteitä vieraslajeista ei saa esiintyä. Kerrokselliset kumpareet varustetaan infotaululla, joka kertoo alueen historiasta ja kasojen muodostamasta elinympäristöstä.

Kuva 42. Ideakuva niitystä.

Puiston keskiosissa sijaitsevat taukopaikat suunnitellaan kaarevamuotoisina. Pintamateriaaleina käytetään kiveystä ja hakepintaa. Kiveyksenä käytetään esim. liuskekiveystä, jolla saadaan hyvin tehtyä kaarevia muotoja. Kiveystä käytetään aktiivisemmassa käytössä olevilla alueilla, esim. grillin alustana. Käyttöalustan ja ympäröivän luonnon vaihtumisvyöhykkeenä käytetään hakepintaa, joka toimii käyttöpintana, muttei luo jyrkkää kontrastia luonnontilaisiin alueisiin. Taukopaikat varustetaan 4-6 penkillä tai 2-3 pöytä-penkki-ryhmällä. Toiminta-alueen yhteydessä sijaitsevalle uudelle taukopaikalle sijoitetaan lisäksi grilli.

Kuva 45. Ideakuva Lappsetin grillistä, joka on puistokäyttöön soveltuva ja kotimainen.

Luonnontarkkailu- ja taukopaikkojen lisäksi puiston pääkäytävät varustetaan levähdyspaikkoina toimivin penkein. Penkkejä tulisi sijoittaa pääkäytävien varteen 250 m välein tai tiiviimmin. Penkit varustetaan selkä- ja käsinojain estettömyysvaatimusten täyttämiseksi.

Koko puiston kalustus yhtenäistetään. Penkien ja pöytien mallina käytetään luonnonympäristöön sopivaa kalustemallistoa. Kalusteiden päämateriaali on puu. Materiaaleissa suositaan kierrätysmateriaaleja.

Kuva 46. Periaatteellinen aksometria puiston keskiosan taukopaikasta.

Kuvat 47. Ideakuva Suomalaisen Abau Designin Aitta-malliston kalusteista, jotka ovat jyhkeitä ja ekologisista.

